

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного землеробства
Семена Антонця**

*25 листопада 2025 року
м. Полтава*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного
землеробства Семена Антонця**

25 листопада 2025 року

м. Полтава

ЗМІСТ

Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В.	МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОСТАТЕЙ МАСШТАБУ С. С. АНТОНЦЯ	10
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА		14
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ОПТИМІЗАЦІЯ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ ЗА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	14
Павленко А. М., Самородов В. М.	СЕМЕН АНТОНЕЦЬ (1935-2022) У КНИЖКОВОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: З ФОНДУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОУНБ ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО	19
Шиян О. О., Кузьменко Н. В.	ЕКОЛОГІЧНІ АКЦЕНТИ ВИСТАВКИ «СОВІСТЬ ЗЕМЛІ» (ДО 90-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СЕМЕНА АНТОНЦЯ)	24
Вергунов В. А.	ІНОЗЕМНИЙ ЧЛЕН НААН Ф.Т. МОРГУН (1924-2008), ЩО ЗДІЙСНИВ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНИЙ ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНСЬКІЙ АГРАРНІЙ НАУЦІ	28
Кириленко І. Г.	ЖИВ І ТВОРИВ, ВИПЕРЕДЖАЮЧИ ЧАС	35
Опара Н. М.	ЕКОЛОГІЧНЕ ЗЕМЛЕРОБСТВО В ЖИТТІ СЕМЕНА АНТОНЦЯ	39
Шарий Г. І.	СТАЛИЙ РОЗВИТОК – ГЕОПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ	43
РОЗДІЛ 2. ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН ТА ЇХ РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ		46
Гуска А. І., Бродська В. Д., Коваленко Н. П.	БІЛА ГНИЛЬ ХРИЗАНТЕМИ (<i>SCLEROTINIA SCLEROTIORUM</i>): ОСОБЛИВОСТІ ПАТОГЕНЕЗУ ТА СТРАТЕГІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЗАХИСТУ	46
Коваленко Н. П., Окунська М. О.	БІОЛОГІЯ, ШКОДОЧИННІСТЬ ТА ІНТЕГРОВАНІ МЕТОДИ ЗАХИСТУ РІПЧАСТОЇ ЦИБУЛІ ВІД ЦИБУЛЕВОЇ МУХИ (<i>DELIA ANTIQUA</i> MG.)	49
Коваленко Н. П., Поспелова Г. Д., Реута О. О.	БІОЛОГІЧНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЧОРНОЇ ПЛЯМИСТОСТІ (<i>MARSSONINA ROSAE</i> (LIB.) DIET.) ТРОЯНД	51
Михайлик М. О., Поспелова Г. Д., Коваленко Н. П.	АНАЛІЗ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПОСІВІВ РІПАКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ХВОРОБ КУЛЬТУРИ	54

Мусієнко Н. О., Поспелова Г. Д.	КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАХИСТУ ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР ВІД ФУЗАРІОЗНИХ В'ЯНЕНЬ	56
Пелих В. Ю., Муха Б. Г., Яресько А. О.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДУ ПРЕВІКУР ЕНЕРДЖІ ПРОТИ ХВОРОБ ОГІРКА ЗАКРИТОГО ҐРУНТУ	59
Сіренко В. О., Голуб О. Р. Лавріненко І.Г. Лісовий В.М.	ХВОРОБИ КАЧАНІВ КУКУРУДЗИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОШКОДЖЕННЯМИ КУКУРУДЗЯНИМ СТЕБЛОВИМ МЕТЕЛИКОМ І БАВОВНИКОВОЮ СОВКОЮ	61
Чамара Р. С., Коваленко Н. П.	САМШИТОВА ВОГНІВКА У ЗМІШАНИХ НАСАДЖЕННЯХ: РИЗИКИ ТА АДАПТАЦІЯ	65
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ СУЧАСНОГО РОСЛИННИЦТВА І ЗЕМЛЕРОБСТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ		68
Vasko O. A., Tyshchuk D. V., Hlushchenko L. A.	SPECIES COMPOSITION OF PATHOGENIC FUNGI AND SUSCEPTIBILITY OF MEDICINAL PLANTS	68
Баган А. В., Гордієнко Д. А.	ПІДБІР СОРТИМЕНТУ ДЕКОРАТИВНИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ МАЛОГО САДУ	72
Баган А. В., Дмитришина О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПІДБОРУ ТА ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН ПРИ ОЗЕЛЕНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНИХ БУДІВЕЛЬ В УМОВАХ МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА	74
Баган А. В., Маслівець О. В.	ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ	76
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ВИРОЩУВАННЯ КІНОА (<i>CHENOPodium QUINOA L.</i>) ЯК ПЕРСПЕКТИВНОЇ НІШЕВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	80
Баган А. В., Мусієнко Н. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ ЧІА (<i>SALVIA HISPANICA L.</i>) В УКРАЇНІ	82
Баган А. В., Рощепа Д. О.	МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД	84
Бараболя О. В., Храпач А. О.	ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК	86
Барат М. Ю., Баган А. В.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО	92
Барат Ю. М., Дудка Є. О.	ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЖИМОЛОСТІ (<i>Lonicera caerulea L.</i>) У ПРОМИСЛОВОМУ САДІВНИЦТВІ	94
Білявська Л. Г., Буцький О. С., Білявський Ю. В.	ВРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ЗА ОПТИМАЛЬНОЇ НОРМИ ВІСІВУ НАСІННЯ В УМОВАХ ПОСУХИ ТА СТРЕСУ	96

її перспективною культурою для Степу та Лісостепу в умовах глобального потепління.

Економічна доцільність вирощування чіа також є вагомим аргументом: попит на насіння постійно зростає, а пропозиція з країн ЄС поки обмежена. Це створює можливості для фермерів, що спеціалізуються на нішевих і органічних культурах [2-3].

Вирощування чіа може стати інноваційним напрямком українського агровиробництва. Ця культура поєднує високу поживну цінність, потенціал експорту та здатність пристосовуватися до помірно посушливих умов. Однак, успішне запровадження вимагає адаптації технології вирощування – правильного вибору строків сівби, густоти посівів, живлення, захисту від бур'янів і післязбиральної обробки. Для аграріїв дослідження цієї культури є чудовою можливістю поєднати науковий підхід і практичні випробування, сприяючи розвитку українського аграрного сектору та розширенню його культурного різноманіття.

Бібліографія:

1. В Україні вивели новий сорт насіння чіа для промислового вирощування. GreenPost. URL: <https://greenpost.ua/news/v-ukrayini-vyvely-novyj-sort-nasinnya-chia-dlya-promyslovogo-vyroshhuvannya-i88329>
2. Вирощування чіа: селекція українських сортів та секрети технології. SuperAgronom.com. URL: <https://superagronom.com/blog/1124-chia-v-ukrayini-pershi-kroki-v-selektsiyi-ukrayinskih-sortiv-osoblivosti-viroshchuvannya-ta-perspektivi>
3. Дуда О. Вирощування чіа в Україні має великий потенціал. URL: <https://kurkul.com/interview/1734-oleksandr-duda-viroshchuvannya-chia-v-ukrayini-maye-velikiy-potentsial>
4. Суперпродукт чіа (шавлія іспанська). URL: <https://agrarii-razom.com.ua/article/superprodukt-chia-shavliya-ispanska>

МЕТОДИ СТВОРЕННЯ ВИХІДНОГО МАТЕРІАЛУ У СЕЛЕКЦІЇ ТРОЯНД

Баган А. В., Рощепа Д. О.

Полтавський державний аграрний університет

Троянди (*Rosa L.*) є однією з найдавніших і найцінніших декоративних культур, яка має важливе значення в озелененні та квітникуарстві. Сучасний асортимент троянд налічує десятки тисяч сортів, однак їх генетична база формувалася на обмеженій кількості видів. Тому створення якісного вихідного матеріалу є ключовим напрямом у селекційній роботі та передумовою появи нових сортів, що відповідають вимогам декоративності, стійкості та адаптивності [1, 4].

Метою даної роботи є аналіз основних методів створення вихідного матеріалу троянд, які використовуються в сучасній селекції.

Гібридизація є провідним методом отримання нових форм троянд. Вона полягає у контрольованому переzapиленні між різними сортами або видами з метою поєднання цінних ознак. Процес включає кастрацію квіток, ізоляцію материнської рослини, штучне запилення та вирощування гібридного потомства. Подальший добір здійснюється протягом 3-5 років, що дозволяє відібрати найперспективніші рослини [5].

Віддалена гібридизація передбачає схрещування культурних сортів троянд з дикорослими видами. Культурним трояндам часто бракує життєвої міцності: вони можуть підмерзати, хворіти чи страждати від спеки. Для вирішення цієї проблеми в українській селекції використовують дикі види троянд. Завдяки таким видам, як *Rosa rugosa*, *Rosa canina* і *Rosa cinnamomea*, вдається отримати сорти з рідкісними, але дуже корисними якостями, які характеризуються високою екологічною пластичністю.

Індукований мутагенез передбачає застосування хімічних (колхіцин, етиленімін) або фізичних (рентгенівське чи гамма-випромінювання) мутагенів для створення нових генетичних варіацій. Поліплоїдні форми троянд, отримані під впливом мутагенів, відзначаються більшими квітками, товстішими пагонами та підвищеною стійкістю до стресів [4].

Методи культури тканин дозволяють отримувати велику кількість однорідного посадкового матеріалу та проводити добір на ранніх етапах розвитку. Мікроклональне розмноження ефективно для сортів, що важко розмножуються традиційними методами. Культура апікальних меристем дає змогу оздоровлювати вихідний матеріал від вірусних інфекцій. В умовах *in vitro* проводять добір клітин, стійких до солей, токсинів та високих температур [3].

Інтродуковані види й сорти, які потрапляють у нові кліматичні умови, проходять природній відбір. Найбільш стійкі та адаптовані форми рекомендуються як вихідний матеріал для подальших селекційних програм. Застосування інтродуцентів дозволяє розширити декоративний асортимент та підвищити стабільність рослин до несприятливих факторів [2].

Тому створення вихідного матеріалу троянд є комплексною задачею селекції, яка потребує використання різноманітних методів. Найбільш ефективними є гібридизація, віддалені схрещування, мутагенез і біотехнологічні методи *in vitro*. Поєднання цих підходів дозволяє формувати широкий спектр генотипів, що відповідають вимогам декоративності, стійкості та адаптивності. В умовах України важливо зосередити увагу на створенні морозостійких,

хворобостійких і посухостійких сортів, що забезпечить успішний розвиток декоративного рослинництва та озеленення.

Бібліографія:

1. Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України. Каталог троянд відкритого ґрунту. Київ: НБС НАНУ, 2020. 64 с.
2. Литвинова Т.В. Біологічні особливості та перспективи використання троянд у озелененні. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2016. № 3. С. 112-118.
3. Козловська О.В. Особливості розмноження троянд в умовах *in vitro*. *Науковий вісник НУБіП України*. 2014. Вип. 197. С. 75-81.
4. Мельник В.І. Генетичні ресурси декоративних рослин України. Київ: Наукова думка, 2012. 284 с.
5. Січкач В.І. Сучасні методи селекції декоративних рослин. *Вісник аграрної науки*. 2018. №5. С. 25-30.

ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ: ПОКРОКОВИЙ ПОСІБНИК

Бараболя О. В., Храпач А. О.

Полтавський державний аграрний університет

Соняшник одна з найприбутковіших культур для аграрного виробництва, оскільки його вирощування забезпечує стабільний дохід і має широку сферу використання. Продукція соняшнику цінується у харчовій галузі, використовується для виготовлення біопалива, служить важливим компонентом у виробництві кормів для тварин. Для досягнення високих показників урожайності необхідно дотримуватись комплексу агротехнічних заходів – від грамотної підготовки поля до підтримання оптимальної вологості ґрунту та систематичного захисту рослин від шкідників і хвороб. У цьому матеріалі розглянемо основні етапи технології вирощування соняшнику та поділимося рекомендаціями щодо підвищення ефективності виробничого процесу [1].

Підготовка ґрунту. Для вирощування соняшнику найкраще підходять родючі, добре дреновані ґрунти із середньою механічною структурою. Оптимальними є легкі або середньосуглинкові чорноземи з нейтральною чи слабокислою реакцією (рН у межах 6,0–7,5). Якщо показники кислотності нижчі, доцільно провести вапнування – ця процедура сприяє підвищенню родючості та створює сприятливі умови для розвитку кореневої системи [2].

На ділянках із надмірно ущільненим ґрунтом часто виникає дефіцит кисню у кореневій зоні, що негативно впливає на розвиток рослин. Для запобігання цій проблемі варто виконати глибоке розпушування, яке покращує структуру ґрунту та підвищує його аераційні властивості [3].

Важливе значення має правильне дотримання строків основного обробітку. У степових регіонах рекомендується проводити глибоку оранку